ATRAGEREA MINORILOR LA ACTIVITATE CRIMINALĂ SAU DETERMINAREA LOR LA SĂVÂRŞIREA UNOR FAPTE IMORALE
(Aspecte teoretice şi practice)

Daniela BOTNARI

CZU: 343.915 botnari.daniela.0@gmail.com

The following article is intended to reveal the legal issues related to the crime of attracting minors to criminal activity or their determination to commit immoral acts, the incrimination of this deed in the legislation of the Republic of Moldova, but also in other states. All legal aspects related to this crime were described through a legal and doctrinal analysis. It is indisputable that the analyzed crime requires more attention in terms of the qualification problems encountered in practice.

Necesitatea cercetării subiectului abordat este determinată de fenomenul criminalităţii minorilor dar şi din motiv că faptele penale îndreptate împotriva minorilor, reprezintă un pericol sporit pentru societate, nu doar pentru că încalcă dezvoltarea spirituală şi morală normală a minorilor, le insuflă orientări valorice denaturate, le subminează sănătatea fizică şi morală, dar şi pentru că determină starea şi tendinţele criminalităţii în viitor.

Mecanismul de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale este generată de personalitatea acestuia care este cauzată de o vârstă fragedă, de tranziţie. În acest context, unii autori [1, p.378] opinează că vârsta constituie o coordonată morfologică care pune în evidenţă dezvoltarea psihică, fizică şi plasamentul individului în societate. Astfel, minorii se deosebesc de adulți printr-un nivel intelectual mai mic de dezvoltare, un psihic instabil, calități volitive neformate, lipsă de experiență, dinamism în formarea intereselor și o capacitate slab dezvoltată de a se evalua în mod adecvat și obiectiv.

O primă problemă de calificare a infracţiunii analizate se referă la ipoteza în care făptuitorul, în procesul atragerii minorului la activitate criminală, instigării la comiterea infracţiunii sau determinării la săvârşirea unei fapte imorale, aplică violenţă concretizată în vătămarea intenţionată gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii, în acest caz,

soluţia de calificare trebuie să fie: art.151 CP RM în concurs cu art.208 CP RM (cu excepţia lit.a) alin.(3)). Această soluţie este propusă întru neadmiterea încălcării regulii stipulate la alin.(2) art.7 CP RM, în acord cu care nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale şi pedepsei penale pentru una şi aceeaşi faptă [2, p.253].

O altă problemă de calificare se referă la concurenţa dintre norme, astfel, conform art.116 CP RM, în cazul concurenţei dintre norma generală şi cea specială, se aplică numai norma specială, în acest context menţionăm că nu atrage răspunderea penală, conform art.208 CP RM, fapta de atragere a minorului la săvârşirea în comun a infracţiunii prevăzute la alin. (1), (2) art. 217 CP RM sau la alin. (1), (2) art. 217^1 CP RM (circulaţia ilegală a substanţelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, fără scop de înstrăinare, respectiv, în scop de înstrăinare), dar și în situația atragerii minorului la consumul ilegal de droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant (art. 209 CP RM).

În alt context, atunci când făptuitorul determină să săvârşească o faptă prevăzută de legea penală un minor care, din cauza vârstei, iresponsabilităţii sau altor împrejurări (de ex., erorii de fapt), nu poate fi tras la răspundere, fapta prevăzută de legea penală fiind comisă de minor împreună cu persoana adultă, atunci acţiunile făptuitorului vor fi încadrate în conformitate cu prevederile art.208 CP RM în concurs cu infracţiunea concretă comisă împreună cu minorul [2, p.120]. Aceeași soluție de calificare va fi prezentă și în cazul în care minorul a acționat de sine stătător și totodată nu este pasibil de răspundere penală, deoarece, în conformitate cu alin.(2) art.42 CP RM, făpuitorul este autor al infracțiunii (autor mediat).

Este important de reţinut la calificare că în cazul în care adultul a instigat şi a participat la săvârşirea infracţiunii împreună cu minorul, faptele adultului se încadrează juridic prin concurs de infracţiuni (art.208 şi infracţiunea respectivă în caz de existenţă cu reţinerea agravantei), iar fapta minorului – ca infracţiunea respectivă săvârşită cu participaţie [2, p.110].

În acest sens, se constată că este necesar de distins fapta de atragere a minorilor la activitate criminală, atunci când minorul este atras la comiterea mai multor infracţiuni, de fapta de instigare a

minorilor la săvârşirea unei infracţiuni; or, în practică se întâlnesc cazuri când *de facto* minorul este atras doar la săvârşirea unei singure infracţiuni, dar instanţa califică fapta subiectului drept atragere a minorului la activitate criminală.

În ceea ce priveşte modalitatea de determinare a minorului la săvârşirea unor fapte imorale (cerşetorie, jocuri de noroc, desfrâu), modelul legislativ actual al art.208 CP RM este unul imperfect ce duce la apariţia unor probleme de calificare în legătură cu aceea că sunt incerte faptele care se califică drept cele imorale şi atrag răspunderea conform articolului respectiv. Unii autori [3, p.110] atribuie aici vagabondajul, perturbarea libertăţii conştiinţei, a armoniei, convieţuirii interetnice, tulburarea liniştii publice şi alte activităţi prin care este atinsă coexistenţa socială. Astfel, din motivul că şirul de fapte imorale este unul suficient de mare şi nu se limitează la cele numite de legiuitor, credem că pericolul social al unei infracţiuni ne sugerează să stabilim acele fapte imorale care sunt de un pericol mai sporit. Din aceste considerente, *propunem substituirea din dispoziţia normei de la art.208 CP RM a sintagmei „fapte imorale" cu „contravenţii".*

În acest sens, se constată că nu vom fi în prezenţa lit.b) alin.(3) art.208 CP RM (prin atragerea minorilor într-un grup criminal organizat sau într-o organizaţie criminală) în cazul în care reuniunea de persoane în care a fost atras minorul în scopul săvârşirii unei sau mai multor infracţiuni nu este una stabilă; până la exercitarea în privinţa minorului a unei influenţe în vederea comiterii unei infracţiuni, grupul criminal organizat şi, mai cu seamă, organizaţia criminală trebuie să existe [2, p.259].

Făcând o analiză comparativă a legislaţiei naţionale cu legislaţiile penale ale altor state (state membre ale CSI, state membre ale UE) în materia incriminării infracţiunii de atragere a minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale, am constatat că un exemplu de model legislativ reuşit, in ceea ce ţine de infracţiunea analizată, ar fi cel din cadrul Codului penal al Federaţiei Ruse, care incriminează infracţiunea respectivă în textul a două norme penale, făcând o distincţie între instigarea minorului la săvârşirea unei infracţiuni şi determinarea acestuia la săvârşirea unor fapte imorale.

Legiuitorul rus prevede expres atât modalităţile prin care minorul poate fi atras la comiterea unei infracţiuni, dar şi faptele care sunt considerate imorale şi atrag răspunderea conform art.151 CP FR.

În contextul infracțiunii prevăzute la art. 208 CP RM, legiuitorul moldav operează cu trei termeni care corespund celor trei modalități normative, și anume: „atragere", „instigare" și „determinare". Termenul „atragere" și „instigare" au semnificație similară, drept consecinţă, dat fiind faptul că termenul „atragere" literalmente presupune atât forma influenţei concretizate, cât şi a celei neconcretizate, propunem ca legiuitorul să renunțe la cuvântul „instigarea", care reprezintă parte în raport cu termenul „atragere" în calitate de întreg [2, p.194].

În această ordine de idei, ar fi bine-venită modificarea conţinutului art. 208 CP RM, şi anume, ca termenul „instigarea" să fie înlocuit cu „atragere", iar cele trei modalităţi ale laturii obiective să fie prevăzute în trei alineate diferite, în funcţie de gradul de pericol social, după modelul următor:

(1) Atragerea minorilor la săvârşirea unor contravenţii, săvârşită de o persoană care a atins vârsta de 18 ani.

(1^1) Atragerea minorilor la săvârşirea infracţunilor, săvârşită de o persoană care a atins vârsta de 18 ani.

(1^2) Determinarea minorilor la activitate criminală, săvârşită de o persoană care a atins vârsta de 18 ani.

Referinţe:

1. COPECIUC, M. Factorii favorizanţi ai delicvenţei juvenile. În: *Revista Institutului Naţional de Justiţie*. Chişinău, 2018, nr. 2 (45), pp. 47-52.ISSN 1857-2405.
2. COPEŢCHI, S. *Răspunderea penală pentru atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor lasăvârşirea unor fapte imorale*: *Monografie*. Chişinău, 2014. ISBN 978-9975-120-41-8.
3. BORODAC, A. *Manual de drept penal: Partea specială*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2004. ISBN: 9975-9788-7-8.